

Sygn. akt I UK 1/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lipca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gersdorf

w sprawie z odwołania Andrzeja G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 lipca 2011 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 21 lipca 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z 4 listopada 2009 r., Sąd Okręgowy oddalił odwołanie Andrzeja G. od decyzji ZUS z 29 lipca 2009 r., którą odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury. Ustalono, że wnioskodawca urodzony 19 sierpnia 1949 r., w okresie od

1 marca 1975 r. do 5 października 1982 r. i od 1 grudnia 1989 r. do 30 grudnia 2002 r. zatrudniony był w Telewizji Polskiej S.A. - Oddział w K. W okresach od 1 marca 1975 r. do 30 września 1978 r. oraz od 1 grudnia 1989 r. do 30 września 1990 r. wykonywał pracę w wymiarze połowy etatu, a od 1 października 1978 r. do 5 października 1982 r. i od 1 października 1990 r. do 30 grudnia 2002 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie od 6 września 1982 r. do 30 listopada 1989 r. wnioskodawca pozostawał bez pracy, a od 1 grudnia 1989 r. został przywrócony do pracy zgodnie z ustawą z dnia 24 maja 1989 r. (Dz. U. z 1989 r. nr 32, poz. 172 ze zm.) o przywróceniu praw pracowniczym osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne. Sąd Okręgowy, na podstawie art. 32 ust. 1, ust. 1a pkt 1, ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353) oraz § 2 i § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43) a także art. 184 ust. 1 i ust. 2 powyższej ustawy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. W uzasadnieniu powołano się także na uchwałę Sądu Najwyższego z 8 lutego 2007 r.- II UZP 14/06, OSNP 2007, nr 13-14, poz. 199. Sąd Okręgowy zaznaczył bowiem, że okresy zatrudnienia od 1 marca 1975 r. do 30 września 1978 r. oraz od 1 grudnia 1989 r. do 30 września 1990 r. nie mogą być uznane za okresy wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnym charakterze, ponieważ praca ta nie była świadczona w pełnym wymiarze czasu pracy.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł wnioskodawca i zarzucił naruszenie przepisu art. 5 k.p.c. Na podstawie art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c., wniósł o dopuszczenie dowodu z przesłuchania jego jako strony oraz dwóch wskazanych przez siebie świadków na okoliczność, iż jego pracodawca stosował fikcję zatrudniając pracowników na części etatów. Zarzucono również naruszenie art. 233 k.p.c. oraz art. 11 ust. 2 ustawy z 24 maja 1989 r. Wniesiono o zmianę wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie emerytury, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 21 lipca 2010 r. apelację oddalił. W uzasadnieniu podniesiono przede wszystkim, że w zaskarżonej decyzji zarówno organ rentowy, jak i Sąd Okręgowy odmowę przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury oparły na braku spełnienia przez niego wymogu udowodnienia 15 lat pracy dziennikarskiej jako pracy w szczególnym charakterze z uwagi na fakt, iż częściowo okres zatrudnienia w charakterze dziennikarza w TVP był okresem zatrudnienia w niepełnym wymiarze. Wcześniej należało jednak ocenić spełnienie przez wnioskodawcę wymogu udowodnienia co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, przypadających przez 1 stycznia 1999 r. W tym zakresie, bezzasadnie zarówno organ wydający decyzję, jak i sąd I instancji przyjęły, że w przypadku wnioskodawcy okres ten wynosi 26 lat 3 miesiące i 18 dni, w tym 25 lat i 23 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 2 miesiące i 25 dni okresów nieskładkowych. Jako okres składkowy został bowiem w całości uwzględniony okres niewykonywania przez wnioskodawcę pracy od daty jego zwolnienia 6 października 1982 r. do dnia przywrócenia mu statusu pracownika z dniem 30 listopada 1989 r. na podstawie art. 1 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. Tymczasem art. 11 ust. 2 ustawy nie stanowi samodzielnej podstawy do wliczenia w pełnym wymiarze jako okresu składkowego do stażu pracy pracownika przywróconego do pracy na podstawie przepisów tej ustawy. Przepis, stanowiący ogólną zasadę doliczenia okresu pozostawania bez pracy do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie zawiera szczegółowej regulacji co do sposobu wliczenia takiego okresu. W tym zakresie należy odwołać się do przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Art. 6 tej ustawy zawiera wyczerpujące wyszczególnienie okresów składkowych, a skoro przepis ten nie wymienia jako składkowego okresu, o jakim mowa w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 1989 r., brak jest podstaw, by dokonując zaliczenia tego okresu do stażu pracy wnioskodawcy, potraktować go, wbrew treści omawianego przepisu, jako składkowego. Natomiast treść art. 7 ust. 1 punkt 4 ustawy emerytalno-rentowej, zgodnie z którym okresami nieskładkowymi są okresy niewykonywania pracy w okresie przed 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych, nie więcej jednak niż 5 lat, pozwala na zaliczenie spornego okresu do okresów nieskładkowych, jednak nie więcej niż w wymiarze wskazanym w tym

przepisie. W uzasadnieniu powołano się w tym zakresie na wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2006 r., II UK 180/05, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 106 i uchwałę Sądu Najwyższego z 8 lutego 2007 r., II UZP 13/06, OSNP 2007, nr 13-14, poz. 198.

Tym samym Sąd Apelacyjny uznał, że łączne okresy składkowe i nieskładkowe wnioskodawcy zostały wyliczone błędnie. Okres pozostawania bez pracy od 6 października 1982 r. do 30 listopada 1989 r. wynoszący 7 lat 1 miesiąc i 25 dni odjąć należy od kresów składkowych wnioskodawcy, powodując ich zmniejszenie do 17 lat 11 miesięcy i 27 dni. Okresy nieskładkowe, wynoszące 1 rok, 2 miesiące i 25 dni uzupełnić należy o 5-letni okres nieskładkowy z tytułu doliczenia, na podstawie art. 7 pkt 4 ustawy emerytalno-rentowej w związku z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 1989 r., okresu pozostawania wnioskodawcy bez pracy, w maksymalnym wymiarze przewidzianym ustawą. Otrzymana suma okresów nieskładkowych, wynosząca 6 lat 2 miesiące i 25 dni, dodana do udowodnionych okresów składkowych wnioskodawcy, nie przekracza 25 lat. Brak spełnienia choćby jednej z przesłanek nabycia praw do świadczenia z ubezpieczenia społecznego powoduje, że bez względu na ewentualne spełnienie wszystkich pozostałych przesłanek, prawo do świadczenia nie powstaje. Dlatego też ustalenia, czy w spornych okresach wnioskodawca świadczył pracę dziennikarza w pełnym czy niepełnym wymiarze czasu pracy, pozostaje bez wpływu na jego prawo do emerytury.

Wyrok skargą kasacyjną zaskarżył w całości wnioskodawca, zarzucając naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. w związku z art. 7 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Naruszenie polegać ma na przyjęciu sprzecznej z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP wykładni wskazanych przepisów, a mianowicie uznaniu, że okres pozostawania bez pracy po ustaniu stosunku pracy wliczany jest do okresów nieskładkowych, nie więcej jednak jak w wymiarze 5 lat, podczas gdy okres ten winien być zaliczony do okresów składkowych.

Jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano na występowanie w sprawie istotnego zagadnienie prawnego dotyczącego art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. Skarżący podniósł między innymi, że mając na uwadze znaczenie i cel ustawy z 24 maja 1989 r. do zaliczenia okresu

pozostawania bez pracy powinno się zastosować art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z przepisem okresem składkowym jest okres działalności kombatanckiej, działalności równorzędnej z tą działalnością, a także okresy zaliczane do okresów tej działalności oraz okresy podlegania represjom wojennym i okresu powojennego, określone w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. Taka interpretacja umożliwi zaliczenie okresu pozostawania bez pracy do okresu składkowego w pełnym wymiarze, co będzie odpowiadało brzmieniu i celowi art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 1989 r.

Wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o zmianę wyroków obu instancji oraz decyzji organu rentowego z 29 lipca 2009 r. i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy okazała się nie mieć uzasadnionych podstaw.

Wstępnie należy stwierdzić, że analogiczny problem był już przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego.

Skarżący twierdzi, że naruszony został art. 11 ust. 2 ustawy z 24 maja 1989 r. w związku z art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej w związku z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie.

We wcześniejszych orzeczeniach Sąd Najwyższy (wyrok z dnia 6 kwietnia 2006 r., II UK 180/05, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 106, por. także uchwałę z dnia 8 lutego 2007 r., II UZP 13/06, OSNP 2007, nr 13-14, poz. 198 oraz wyrok z dnia 12 sierpnia 2009 r., II UK 391/08) jednoznacznie rozstrzygał o tym, że pracownikowi uspołecznionego zakładu pracy, który został w nim ponownie zatrudniony na podstawie ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne (Dz. U. Nr 32, poz. 172 ze zm.), okres pozostawania bez pracy wlicza się do okresów nieskładkowych, nie więcej jednak

niż w wymiarze 5 lat (art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej). Skład orzekający w niniejszej sprawie pogląd powyższy akceptuje (tak też K. Antonów, M. Bartnicki, B. Suchacki Komentarz do art. 7, w: Ustawa o emeryturach i rentach z FUS. Komentarz, ABC 2009).

Skarżący podnosi jednak, że pogląd powyższy jest nietrafny i zastosowanie powinien znaleźć przepis art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej, co umożliwiłoby zaliczenie całego okresu pozostawania bez pracy jako składkowego.

Należy jednak mieć na uwadze to, że treść przepisu szczególnego jest aż nadto jednoznaczna. Przepisem tym jest zaś art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej. Stanowi on, że niewykonywanie pracy w okresie przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych jest okresem nieskładkowym, nie więcej jednak niż 5 lat. Nie ulega wątpliwości, że ustawa z dnia 24 maja 1989 r. przewiduje uprawnienie w postaci zaliczenia do stażu pracy okresu pozostawania bez pracy w trybie i na zasadach regulowanych w ustawie emerytalnej. W odniesieniu do stażu ubezpieczeniowego pierwszeństwo znajduje zatem przepis art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej. W tej sytuacji należy uznać, że wykładnia językowa prowadzi do jednoznacznych wniosków, co czyni zbędnym sięganie do reguł wykładni funkcjonalnej. Z oczywistych względów rozstrzygnięcie problemu nie może zostać oparte, co podnosi skarżący, jedynie na przepisie art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. z pominięciem art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej.

Skarżący nie wykazał na czym w istocie polegać miałyby naruszenie art. 2 i 7 Konstytucji RP. Trudno bowiem przyjąć, że z konstytucyjnej zasady państwa prawnego wynika konieczność zaliczenia całego okresu pozostawania bez pracy jako składkowego.

Na podstawie powyższego należało przyjąć, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzeczono jak w sentencji wyroku.